

Sygn. akt I KS 35/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)
SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

w sprawie **M. K.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 288 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2023 r. w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

skargi na wyrok kasatoryjny Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 22 lipca 2022 r.,
sygn. akt II Ka 173/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Kole z dnia 23 marca 2022 r., sygn. akt II K
775/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**2. nakazuje zwrot oskarżonemu kwoty 450,00 (czterysta
pięćdziesiąt) zł uiszczonej tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Koninie, wyrokiem z dnia 22 lipca 2022 r., sygn. akt II Ka 173/22, wydanym na skutek uwzględnienia apelacji prokuratora wniesionej na niekorzyść oskarżonego, uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Kole z dnia 23 marca 2022 r., sygn. akt II K 775/20, uniewinniający M. K. od zarzucanego mu występkę z art. 288 § 1 k.k. – i przekazał sprawę Sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania.

Ze skargą na wyrok kasatoryjny wystąpił obrońca oskarżonego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażące naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji pomimo braku wystąpienia przesłanek wskazanych w treści przepisu art. 439 § 1 k.p.k., przepisu art. 454 k.p.k. oraz braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

Mając na uwadze powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się uzasadniona.

Na wstępie rozważań należało przypomnieć, że aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, że sąd odwoławczy, po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie orzeczenie kasatoryjne (uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania). Możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym stanowi wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź też zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które wręcz dyskwalifikują postępowanie przed sądem *quo* jako podstawy rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31). Takie ukształtowanie pozycji i zadań sądu odwoławczego powiązane z przyznaniem mu szerokich uprawnień w sferze postępowania dowodowego uzasadnione było potrzebą ograniczenia liczby wyroków kasatoryjnych do tych sytuacji, w których przekazanie sprawy do

ponownego rozpoznania sądowi *meriti* było niezbędne dla realizacji celów postępowania karnego (por. również postanowienie SN z 26.01.2021 r., IV KS 1/21).

Podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania zostały określone wąsko. Skarga może zostać wniesiona z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Zawarty w art. 539a § 3 k.p.k. zwrot „wyłącznie” oznacza, że określony w nim katalog podstaw wniesienia skargi ma charakter zamknięty i ogranicza się do dwóch uchybień: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych oraz naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Zgodnie z tym ostatnim przepisem uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania limitowane jest wystąpieniem wypadków z art. 439 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub koniecznością przeprowadzenia przewodu w całości. Ten ostatni warunek jest spełniony tylko wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchw. składu 7 sędziów SN z 22.05.2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 31).

W niniejszej sprawie za podstawę uchylenia wyroku Sądu Rejonowego instancja odwoławcza wskazała przepis art. 437 § 2 k.p.k. (pkt 5.3.1 formularza uzasadnienia wyroku SO) argumentując, że zachodzi konieczność ponownej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego. Zdaniem Sądu *ad quem* w pierwszej kolejności Sąd I instancji winien ponownie dokonać analizy zeznań pokrzywdzonej M. D. oraz jej narzeczonego M. W., biorąc pod uwagę, że byli konsekwentni w swoich zeznaniach oraz właściwie ocenić zeznania świadków P. J. oraz P. P.. W ocenie sądu wybicie tylnej szyby w samochodzie jest, z uwagi na jej usytuowanie, trudniejsze niż np. bocznej. Zatem nie można wykluczyć wersji pokrzywdzonej. Nie można też usprawiedliwiać działania w stanie nietrzeźwości bowiem co najwyżej może to być okoliczność obciążająca. Dopiero po dokonaniu ponownej analizy materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie Sąd I instancji będzie mógł ocenić kwestię sprawstwa oskarżonego. Sąd I instancji winien także,

przy ewentualnym uznaniu sprawstwa oskarżonego M. K. — rozważyć możliwość przyjęcia zamiaru ewentualnego w jego działaniach oraz ewentualnie też wypadku mniejszej wagi. Natomiast przy ustalaniu wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem rozważyć jej ustalanie w oparciu o opinię biegłego znajdującą się w aktach sprawy.

Rzecz jednak w tym, że konieczność dokonania ponownej analizy zgromadzonego materiału dowodowego w płaszczyźnie przedmiotowych znamion przestępstwa, w tym – typizujących wypadek mniejszej wagi, oraz szczegółowych okoliczności jego popełnienia, nie mieści się w ustawowych podstawach uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku. Stwierdzenie mankamentów postępowania dowodowego sprowadzających się do wadliwej oceny części dowodów osobowych obligowało Sąd II instancji do samodzielnej konwalidacji tych uchybień, poprzez przeprowadzenie określonych czynności dowodowych we własnym zakresie, skoro – jak wskazano na wstępie – obowiązujące regulacje postępowania odwoławczego, w tym wynikające z art. 452 k.p.k. przyznają sądowi odwoławczemu szerokie kompetencje orzekania, w tym także w oparciu o dowody przeprowadzone wyłącznie w tej fazie postępowania. Postąpienie takie nie wchodzi w rachubę jedynie wówczas, gdyby w postępowaniu odwoławczym należało przeprowadzić przewód sądowy w całości, a więc przeprowadzić wszystkie dowody na nowo.

Dlatego usunięcie dostrzeżonych przez Sąd odwoławczy wątpliwości dotyczących stanu faktycznego sprawy, stanowiących istotę wywiedzionej w sprawie apelacji (opartej o zarzut z art. 438 pkt 3 k.p.k.) winno zostać zrealizowane przez Sąd Okręgowy we własnym zakresie, nie wykluczając samodzielnego przeprowadzenia stosownych dowodów. Niedopuszczalne było natomiast scedowanie tej powinności na Sąd I instancji, albowiem nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości.

Jakkolwiek na podstawie treści wywodów Sądu Okręgowego można odnieść wrażenie, że Sąd nie wyklucza wystąpienia w sprawie sytuacji opisanej w art. 454 pkt 1 k.p.k., to hipoteza ta nie została, na obecnym etapie postępowania, w żaden sposób zweryfikowana i – aktualnie – pozostaje w sferze przypuszczeń. Dlatego w tym miejscu Sąd Najwyższy za celowe uznaje przypomnienie, że możliwość

uchylenia wyroku uniewinniającego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy - w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) - stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. (zob. uchw. składu 7 sędziów SN z 20.09.2018 r., I KZP 10/18, OSNKW 2018, nr 11, poz. 73).

Wszystkie te argumenty przemawiały za zasadnością przedmiotowej skargi. Konieczne okazało się więc uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy uwzględni zaprezentowane wcześniej zapatrywania prawne i wskazania Sądu Najwyższego (art. 539f k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.).

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.